

(ב) יתעב... (ג) יתעב... (ד) יתעב... (ה) יתעב... (ו) יתעב... (ז) יתעב... (ח) יתעב... (ט) יתעב... (י) יתעב... (יא) יתעב... (יב) יתעב... (יג) יתעב... (יד) יתעב... (טו) יתעב... (טז) יתעב... (יז) יתעב... (יח) יתעב... (יט) יתעב... (כ) יתעב... (כא) יתעב... (כב) יתעב... (כג) יתעב... (כד) יתעב... (כה) יתעב... (כו) יתעב... (כז) יתעב... (כח) יתעב... (כט) יתעב... (ל) יתעב...

האכילו בשר חזיר. שהיה טעמי יסורל מוכר נשר שמטה לישאל ומנבל ומחיל, ובהשעוב כוכביס נא נמנומו מאכליו נבלות, ונא יודי אחד לאלול ולל עול דיו, וכקפור זה שטוב כוכביס נא והאכילו בשר חזיר: והציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש. נפק

חזנהו דהו שדו מיא מפומא דחצבא. והא דלמעב ולל עקה בעמנו כן או שלל הודיעס לפי שהיה ידע שקפקדו עליו עזר השקיס אם היה מודיע חי נמי אין מועיל אל"כ שדי להו הווא דהור חוקיה אפר אין נשפין מהם י"דית: והא דמנל. לעיל בן בתמין בין מים ראשונים נטלין בין בתמין בין בלונ מוקי (ג) חוקיה לשתת קמה דר יעלי לעיל כשפין הדי קולדת וכלן איירי כשהדי קולדת טהן ורבי יומן דשרי הכא (ג) נשפין כמרה דמוקי לה אע"פ שהדי קולדת מותר ונחסיס פירס כקוטרס דחוקיה מנל הווא ופליג אכרימלל לעיל:

כא ו מיי עיי טהלמ
בנסס הלכט כן ע"פ
פנת עקן כן חוקיה ל"ס
פ"ר קק טק"ו ונכ"ל פלמס
בנסס פירס ע"ק (ג): פ"ר
ל"ח:
כז ב מיי טס הלכט כן
ו"פ נשפין טס טק"ק
ו נכ"ל פלמס טס:
כח ז מיי טס נשפין טס
ט"ק:
כט ד מיי טס הלכט כן
ו"פ טס טס טק"ק
ל"ח פ"ר קק טק"ו:
ל"ח ז טק"ו טס טק"ק פ"ר י"ג
טק"ו:
לא ו מיי פ"ר טס טס
בנסס הלכט כן פנת
טס טס טק"ו פ"ר י"ג
ט"ק טס טס טק"ו:
כ"ג ז מיי פ"ר טס טס
בנסס הלכט ד טק"ו
טק"ו טס טס טק"ו:
כ"ג ז מיי פ"ר טס טס
בנסס הלכט ו ט"ל
הלכט טק"ו טס טס טל:

הנחות הבשר

(ה) בני סהמל כל גטו
טול סק גטו דיו:
(ז) יתעב ד"ס מני ותי
טק"ו ל"ס טק"ו ותי ותי
יטק"ו טס טס ט"ל
כשפין טס טס ט"ל
מ"ס ותי ל"ס טס טס
(ח) יתעב ד"ס טק"ו טס
ל"ח ז מיי טס טס ט"ל
טק"ו טס טס טק"ו:
גטו הדיא דמק"ו:

האכילו בשר חזיר. שהיה טעמי יסורל מוכר נשר שמטה לישאל ומנבל ומחיל, ובהשעוב כוכביס נא נמנומו מאכליו נבלות, ונא יודי אחד לאלול ולל עול דיו, וכקפור זה שטוב כוכביס נא והאכילו בשר חזיר: והציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש. נפק

האכילו בשר חזיר. שהיה טעמי יסורל מוכר נשר שמטה לישאל ומנבל ומחיל, ובהשעוב כוכביס נא נמנומו מאכליו נבלות, ונא יודי אחד לאלול ולל עול דיו, וכקפור זה שטוב כוכביס נא והאכילו בשר חזיר: והציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש. נפק

גליון השמים

גמ' האכילו בשר
חזיר. טק"ו כ"ו י"ד פ"ר
ק"ו:

הנחות מותר

(א) וכל אשר יגע בו הבשר
לא יטעם וכל אשר יגע בו
הבשר לא יטעם וכל אשר
יגע בו הבשר לא יטעם
והאכילו בשר חזיר: והציאו
אשה מבעלה והרגו את
הנפש. נפק

האכילו בשר חזיר. שהיה טעמי יסורל מוכר נשר שמטה לישאל ומנבל ומחיל, ובהשעוב כוכביס נא נמנומו מאכליו נבלות, ונא יודי אחד לאלול ולל עול דיו, וכקפור זה שטוב כוכביס נא והאכילו בשר חזיר: והציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש. נפק

האכילו בשר חזיר. שהיה טעמי יסורל מוכר נשר שמטה לישאל ומנבל ומחיל, ובהשעוב כוכביס נא נמנומו מאכליו נבלות, ונא יודי אחד לאלול ולל עול דיו, וכקפור זה שטוב כוכביס נא והאכילו בשר חזיר: והציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש. נפק

הנחות וצנינים

(ב) בנחם רוח חיי"ו עו
פסקי. ע"י דא"ס כ"ס
וה"פ ברכות: מט ע"כ
ד"ס: ה"פ: (ג) י"ח
לחטופה וצנינים (ה)
(ד) יתעב: (ה) יתעב: (ו)
י"ג ז מיי טס טס ט"ל
טק"ו טס טס טק"ו:
כ"ג ז מיי פ"ר טס טס
בנסס הלכט ו ט"ל
הלכט טק"ו טס טס טל:

האכילו בשר חזיר. שהיה טעמי יסורל מוכר נשר שמטה לישאל ומנבל ומחיל, ובהשעוב כוכביס נא נמנומו מאכליו נבלות, ונא יודי אחד לאלול ולל עול דיו, וכקפור זה שטוב כוכביס נא והאכילו בשר חזיר: והציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש. נפק

האכילו בשר חזיר. שהיה טעמי יסורל מוכר נשר שמטה לישאל ומנבל ומחיל, ובהשעוב כוכביס נא נמנומו מאכליו נבלות, ונא יודי אחד לאלול ולל עול דיו, וכקפור זה שטוב כוכביס נא והאכילו בשר חזיר: והציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש. נפק

הנחות חזיר

(א) וכל אשר יגע בו הבשר
לא יטעם וכל אשר יגע בו
הבשר לא יטעם וכל אשר
יגע בו הבשר לא יטעם
והאכילו בשר חזיר: והציאו
אשה מבעלה והרגו את
הנפש. נפק

האכילו בשר חזיר. שהיה טעמי יסורל מוכר נשר שמטה לישאל ומנבל ומחיל, ובהשעוב כוכביס נא נמנומו מאכליו נבלות, ונא יודי אחד לאלול ולל עול דיו, וכקפור זה שטוב כוכביס נא והאכילו בשר חזיר: והציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש. נפק

האכילו בשר חזיר. שהיה טעמי יסורל מוכר נשר שמטה לישאל ומנבל ומחיל, ובהשעוב כוכביס נא נמנומו מאכליו נבלות, ונא יודי אחד לאלול ולל עול דיו, וכקפור זה שטוב כוכביס נא והאכילו בשר חזיר: והציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש. נפק

תלמוד בבלי מסכת שבת דף יד עמוד א

2

לא מטמו? אמר רבה בר בר חנה: רבי יהושע היא. דתנן, רבי אליעזר אומר: האוכל אוכל ראשון - ראשון, ואוכל אוכל שני - שני, אוכל שלישי - שלישי. רבי יהושע אומר: האוכל אוכל ראשון ואוכל שני - שני, שלישי - שני לקודש ואין שני לתרומה, בחולין שנעשו על טהרת תרומה.

אוכל אוכל ראשון, ואוכל אוכל שני מאי טעמא גזרו ביה רבנן טומאה? - דזימנין דאכיל אוכלין טמאין, ושקיל משקין דתרומה ושדי לפומיה, ופסיל להו. שותה משקין טמאין מאי טעמא גזרו ביה רבנן טומאה? - דזימנין דשתה משקין טמאין, ושקל אוכלין דתרומה ושדי לפומיה, ופסיל להו. - היינו הך! - מהו דתימא: הא - שכיחי, והא - לא שכיחי, קמשמע לן.

והבא ראשו ורובו במים שאובין, מאי טעמא גזרו ביה רבנן טומאה? אמר רב ביבי אמר רב אסי: שבתחלה היו טובלין במי מערות מכונסין וסרוחין, והיו נותנין עליהן מים שאובין, התחילו ועשאום קבע - גזרו עליהם טומאה. מאי קבע? - אמר אביי: שהיו אומרים: לא אלו מטהרין - אלא אלו ואלו מטהרין. אמר ליה רבא: מאי נפקא מינה? הא קא טבלי בהנך! אלא אמר רבא: שהיו אומרים לא אלו מטהרין - אלא אלו מטהרין. וטהור שנפלו על ראשו ורובו שלשה לוגין מים שאובין מאי טעמא גזרו ביה רבנן טומאה? - דאי לא הא - לא קיימא הא.

וספר מאי טעמא גזרו ביה רבנן טומאה? אמר רב משרשיא: שבתחלה היו מצניעין את אוכלין דתרומה אצל ספר תורה, ואמרו: האי קדש והאי קדש. כיון דקחזו דקאתו לידי פסידא, גזרו ביה רבנן טומאה. והידים - מפני שהידים עסקניות הן. תנא: אף ידים הבאות מחמת ספר פוסלות את התרומה, משום דרבי פרנך. דאמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן: האותן ספר תורה ערום - נקבר ערום. ערום סלקא דעתך? אלא אמר רבי זירא: ערום בלא מצות. בלא מצות סלקא דעתך? - אלא אימא: ערום בלא אותה מצוה. הי גזור ברישא? אילימא הא גזור ברישא

רש"י מסכת שבת דף יד עמוד א

3

לא מטמו - את התרומה להיות שניה, והיא תחזור ותפסול אחרים.

האוכל אוכל ראשון - נעשה גופו ראשון, ומטמא את התרומה להיות שנייה, והיא תחזור ותפסול שלישי.
שני - פוסל ואינו מטמא.

שלישי - אינו פוסל תרומה במגעו, אבל הקדשים פוסל, ובפרק ב' דשחיטת חולין מפרש טעמא דתרוייהו.

ר' יהושע אומר האוכל אוכל ראשון הוי שני וכן האוכל אוכל שני הוי שני - והתם מפרש טעמא: מצינו שהשני עושה שני על ידי משקין, דמשקין אפילו הן שניים נעשין תחלה ועושין מגען שני, ואף כאן החמירו בשני לעשות האוכלו כיוצא בו. שלישי שני לקדש - האוכל אוכל שלישי עושה גופו שני לקדש, והתם מפרש טעמא: דהאי אוכל שלישי חולין שנעשו על טהרת תרומה הוא, וטהרתן טומאה היא אצל הקדש, הלכך שמירה דידה לאו שמירה היא לענין קודש, וחיישינן באוכל שלישי דידיה דילמא ראשון הוא, והאוכלו שני.

בחולין שנעשו על טהרת תרומה - כלומר: באיזו חולין אתה מוצא אוכל שלישי - בחולין שנעשו על טהרת תרומה, דאילו חולין גרידא - לא משכחת בהו שלישי.

מאי טעמא גזור - באדם האוכל שיהא טמא.

ופסיל להו - והתורה הזהירה על התרומה לשמרה בטהרה, דכתיב את משמרת תרומתי (במדבר יח), לפיכך גזרו באוכל אוכלין טמאין שלא יהא רגיל אצל תרומה.

הא שכיחא - שאדם שותה עם אכילתו.

והא לא שכיחא - שיהא אוכל עם שתייתו.

הכי גרסינן: היו טובלין במי מערה סרוחים מכונסין - שיש בה ארבעים סאה מי גשמים, שהם כשרים לכל טמא, חוץ מזב לבדו דכתיב ביה מים חיים.

והיו נותנין עליהן - על גופן, מים שאובין להעביר סרחון המקוה.

התחילו - הטובלין ועשו השאובין קבע, לפיכך גזרו על השאובין טומאה לטמא אדם אחר טבילתו, אבל אין מטמא שום אוכל ומשקה אלא אם כן נטמאו בשרץ.

לא אלו - דמקוה לבדה מטהרין, אלא אלו ואלו מטהרין, דמתוך שהורגלו הכל בכך לא היו יודעין שלהעביר הזוהמא היו השאובין באין, אלא לטהר.

מאי נפקא לן מינה - כיון שכולן טובלין תחלה במקוה, מאי איכפת לרבנן אם עשאוה הטובלין קבע אחר טבילה?

אלא אלו מטהרין - וחיישינן דילמא אתי לבטולי תורת מקוה וטובלין בשאובין, והתורה אמרה אך מעין ובור מקוה מים וגו' (ויקרא יא).

מאי טעמא - הא לאו לאחר טבילה הוה.

אי לאו - דגזור אף על הטהור - לא קיימא גזירה הבא אחר טבילה, דאמרי מאי שנא האי מהאי.

לידי פסידא - עכברים מצויין אצל אוכלין ומפסידים את הספר, אבל בחולין לא הוצרכו לגזור, דבלאו הכי נמי לא היו נותנין חול אצל קדש.

עסקניות הן - ונוגעין בבשרו ובמקום טנופת, וגנאי לתרומה בכך ונמאס לאוכלין כשנוגע בה בידיים מסואבות, ורבתינו מפרשים: חיישינן שמא נגעו [ידיו] בטומאה [ונטמא], וקשיא לי: אם כן, ניחוש שמא נגע באב הטומאה ונמצא ראשון ויטמאנה, ועוד: מאי שנא ידיים לחודייהו, בכל גופו נגזור לפסול תרומה שמא נגעו ידיו בטומאה ונטמא כל גופו, ועוד: לא תסגי להו בנטילה, אלא בטבילה.

ספר תורה ערום - אלא על ידי מטפחת.

אילימא הא - דסתם ידיים גזור ברישא.

הא תו למה לי - הך מי נפקא מכלל סתם ידיים.

אלא הא גזור ברישא - דסתם ידיים לא גזרו (סמוך) לנטילתן מגע לתרומה.

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת טהרות פרק ז

9

[א] יהיו החיצונות טמאות מפני שבני אדם ממשמשיין בהן ונוגעין בהן. ור' יוסי אומר אם היו כולן ברשת אחת הרי הכל טמא כי שמא הסיט את הכל זב ויהיו טמאות בהסיט הזב ואפילו הקדרות שלא נגע בהן. ואין הלכה כר' יוסי.

[ב] כבר נתבאר בחגיגה שמגע עם הארץ טמא, ושאם נגע בכלים או בבגדים טמאן. ואמרו הבית טמא רוצה לומר כל הכלים והבגדים. וחכמים אומרים שכל דבר שאפשר שיגיע אליו אם יושיט את ידו הוא שאנו חוששיין שמא הושיט את ידו אליו בשעה שנעור כדי לראותו כיון שלא ראהו מקודם. והלכה כחכמים.

[ג] האומנין הללו הם עמי הארץ בלי ספק. והיה עולה בדעתינו כיון שהם מתעסקים בכל הבית יהיה כל מה שבבית טמא לדעת חכמים, לפיכך השמיענו שאפילו האומנין אינן מטמאין אלא כל מה שאפשר שיגעו בו בלי שיטפס על הדבר או יעלה על דבר גבוה ואז ישיגוהו, וכך נתבאר בתוספתא. והלכה כחכמים.

[ד] מן הכללים אצלינו כי אשת חבר הרי היא כחבר, ובניו ובני ביתו של חבר הרי הן כחבר, ואשת עם הארץ ובניו ובני ביתו כמוהו שוין בחזקת טומאה, וכבר בארנו את זה בזרעים. והיה עולה בדעתנו שחכמים מודים לר' מאיר באשה מפני שהיא מרבה להתעסק ולבדוק במה שאינו שייך לה, ושהיא משתלטת על מה שאינו שלה ומחפשת ומהפכת, לפיכך השמיענו שהם חולקים עליו ואפילו בנשים. והלכה כחכמים.

[ה] כבר ידעת שהאכלין והמשקין טומאתן קלה, וכן כלי חרש אינו נעשה אב הטומאה, ולפיכך גזרו שיתטמא כל מה שבבית מן המינים הללו בגלל שמירת עם הארץ. אבל המשכבות והמושבות שהן אב הטומאה לא גזרו עליהן שיהו משכב הזב אלא אם כן לא היה בעל הבית רואה את הנכנסין לבית ואת היוצאין ממנו ונתיחדה שמירתו לעם הארץ, וכן כלי חרש המוקפין צמיד פתיל אינן מתטמאין במגע טומאה אלא במשא הזב דוקא כמו שמתבאר מדברינו בהקדמת הסדר. וכבר בארנו את זה בעדיות, ולפיכך לא גזרו עליהן טומאה עד שיתיחד עם הארץ בהן לבדו ללא פחד וללא פקוח הרואהו. ומובל הוא חתוך הידים והרגלים עד שאינו יכול לעבור ממקום למקום עד שישאווהו הבריאים בידיהם ויעבירוהו, ולפיכך נקרא מובל ממה שנ' יובל שי לה'. ויש שפירשו כי מובל המוכה שחין שכבר נפלו אבריו עד שאינו יכול לעמוד ולא להושיט יד. ואף על פי כן כיון שהבית נמצא ברשות עם הארץ נעשה כביתו של עם הארץ אשר הכל טמא.

[ו] גם הגבאין הללו הם עמי הארץ, וכלל הוא אצלינו ממשכנין על הצדקה אפילו בערב שבת, ואם נכנסו לבית לקחת את המשכון מטמאין כל מה שבבית אלא אם כן היה עמהם גוי. וטעם הדבר כפי שאמרו בתוספתא מפני שאימת הגוי עליהם ולכן לא ישלחו ידיהם. וכבר נתבאר בתוספתא שהגבאין אם לא היה המשכון בידיהם ולא היתה שם ראייה המוכיחה שנכנסו לבית ואמרו הם נכנסו ולא נגענו נאמנין שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. אבל הגנבים כל שבדרכם בלבד הוא שהוא בחזקת טומאה לפי שאינם נוהגים בחפשיות בבית מיוחד שיראו, ואם היה עמהם גוי שהוא כזב לכל דבריו ומטמא משכב ומושב או אשה הרי כל מה שבדרכם בחזקת טומאה ואפילו המשכבות והמושבות.

[ז] אוריירין הבלנין. ויש במרחצאות תאים מניח כל אדם בגדיו בתא מהם ונכנס למרחץ ויש לאותם התאים דלתות ומנעולים. אמר ר' אלעזר בן עזריה כי משהגיף את הדלתות על בגדיו הרי הן בחזקתן, לפי שאין אדם שולח ידו לפתוח תא מוגף. וחכמים אומרים שהם טמאים לפי שאפשר שיגע בהן טמא אלא אם כן נעל עליהן במנעול ומסר את המפתח לבלן, כי אף על פי שהוא עם הארץ לא מסר לו אלא שמירת המפתח כמו שנתבאר בתחלת הפרק, או יעשה חותם של טיט וכיוצא בו על הדלתות כמו שבארה התוספתא, או יעשה סימן שיוכיח לו שהתא לא נפתח ולא נגע אדם בכלים. ואמרו המניח כליו מגת זו לגת הבאה כגון שנתעסק כהן בדריכת התרומה בשנה זו והניח כלי הגת בטהרתם במקום מסויים בגת, הרי זה דורך בהם בשנה הבאה כיון שלא ידע שנגע אדם בהן, וגם בני אדם נוהרים בהם ואפילו הסיח הוא את דעתו מפני שהם יודעים שהוא כהן וחזקת הדבר שברשותו טהור. אבל ישראל כל זמן שהסיח דעתו משמירתן נטמאו, והוא אמרו עד שיאמר בלבי היה לשמרם. ואין הלכה כר' אלעזר בן עזריה.

[ח] רוצה לומר כהן טהור לאכל בתרומה, אם הסיח דעתו מהתכוננותו לאכל התרומה ולא שמר עצמו וגם אינו יודע לעצמו טומאה, ר' יהודה אומר הרי הוא בחזקת טהרה לפי שאין הטמאים נוגעין בו מפני שהם יודעים שהוא טהור לאכל בתרומה. וחכמים אומרים שהוא נטמא בהסח הדעת וצריך טבילה. אבל הידים הכל מודים שהן מתטמאות בהסח הדעת לענין התרומה, וטעם הדבר כמו שאמר שהידיים עסקניות כלומר מרבות למשמש ושמא נגע בטומאה ולא ידע, וזה מכלל שמונה עשר דבר שגזרו שהידיים פוסלין את התרומה ואף על פי שאין ידוע להן טומאה כמו שנבאר בסוף זבים. והלכה כחכמים.

פרי מגדים אורח חיים אשל אברהם סימן קנח

צריך ליטול יד ימין תחלה. עיין מ"א. מסתברא וודאי דבתר ימין ושמאל [דעלמא] אזלינן, לא בתר ידיה, ועיין מה שכתבתי בדוכתי טובא מזה, וכאן אין להאריך.

א יטול. עיין מ"א. הם דברי רש"י חולין ק"ו א [ד"ה נט"י], ובט"ז [אות א] ביארתי יפה. והטור כתב דחולין לאו בני קבולי טומאה ניהו, גם כן י"ל כמו שכתב רש"י [שם] דלא מהניא בהו שני, דאין עושה שלישי בחולין. או י"ל דכאלו אמר דטומאה לא איכפת בהו, דחולין טמאין שרי לאכול. וי"ל דרגילים היו לאכול חוליהן בטהרה, ולזה כתב דאין שני עושה שלישי בחולין. וצריך שיטול שתי ידיים, ואם יש מכה באחת ולט במפה לא חיישינן, עיין סימן קס"ב סעיף י'. ולענין לאכול במפה עיין סימן קס"ג [סעיף א; אשל אברהם אות א]:
ב ואינו קובע. עיין מ"א. מה שכתב בדק הבית ומשמרת הבית בדף קנ"ז ב' דפוס ברלין בביאור כן, דקבע סעודה נוטל שתי ידיו, וממילא מברך על נטילת ידיים. ומיהו באין קובע סעודה קיימא לן דאין צריך ליטול אפילו יד אחת, דלא כרשב"א [תורת הבית שם], עיין ב"י כאן [ד"ה בסוף] וכבדק הבית שם דבאין קובע סעודה הוה כפירות. ומה שכתב הר"מ ריש פרק ו' דברכות הלכה א' (טעות סופר ריש פרק ז'), בב"י [ד"ה וכתב עוד] צידד בזה ד"ל דווקא גמור. ועיין ט"ז אות ב' בזה.

ג פחות. עיין מ"א. הביא דברי התוספות סוכה כ"ו ב' ד"ה נטלו, ותוספות פסחים קט"ו ב' [ד"ה] צריך, ותוספות יום טוב פרק ב' דטהרות משנה א' ד"ה (הכל) [אין]. והנה ממשנה דטהרות [שם] מברואר דפחות כביצה מקבל טומאה על עצמו, אלא שמחלוקת הוא אי מן התורה או מדרבנן. ולפי זה פחות מכביצה אם הוא דרבנן י"ל דלא גזרו בחולין משום סרך תרומה, ויש תבלין לזה ד"ל דלא גזרו על ישראל הרוב משום כהנים דמעוטא, (וכהאי גוונא כתבו התוספות ריש כתובות ד"ה שאם משום כהן יגזרו על ישראל בבתולה, עיין מה שכתבתי בספר פורת יוסף [שם ד"ה בפירוש], יע"ש). אלא דמשום הכי אמר רבא חולין ק"ו א' מצוה לשמוע דברי ר' אלעזר בן ערך, וכפירוש רש"י [שם ד"ה רבא] מן התורה, ואף על פי שסיים אח"כ [רש"י שם ד"ה אלא ה"ק] אסמכתא היא, מכל מקום יש כח בידם כהאי גוונא לגזור גזירה לגזירה, הואיל וידיים שניות לתרומה יש סמך מן התורה. מה שאין כן בפחות כביצה דמדרבנן, אם כן י"ל דלא גזרו אטו תרומה, דהוה גופא דרבנן בלא סמך. ולפירוש רש"י בשבת י"ד א' [ד"ה] עסקניות, במקום מטונף וגנאי לתרומה, הביאותיו בפתיחה [ד"ה דע, וד"ה והנה יש], א"כ וודאי אף בכל שהוא בעי נטילת ידיים לתרומה, מהאי טעמא גופא משום נקיות שלא ימאס התרומה, דמוזהר בכל שהוא נמי וגנאי הוא לתרומה, ולא הוה גזירה לגזירה. וזהו שכתב רש"י בסוכה [כו, ב ד"ה נטלו] משום נקיות, דלכאורה מה אשמעינן בזה, אלא וודאי דאשמעינן דבעינן מפה והטעם משום נקיות, אטו תרומה, דגנאי הוא כו'. ורש"י לשיטתיה חולין ק"ז ב' ד"ה התירו "לאוכלי תרומה, כהנים כו'. אף לחולין על טהרת תרומה, מדלא נקיט לתרומה, הא לחולין גמור שלא על טהרת תרומה אף כהן לא התירו. והיה דר' צדוק [בסוכה שם] נתנו לו חולין גמור (דעל טהרת תרומה היינו שכהן אומר או מחשב שיהיה נתפסין בקדושת תרומה) מאחרים, ומשום הכי מפה אין צריך דאין שני עושה שלישי בחולין גמורים, אלא משום "נקיות" כמו שכתב [רש"י בסוכה שם] אטו סרך כו'. ומוכח כן, דאם לא כן רק חולין על טהרת תרומה כתוספות [סוכה שם], יקשה הא כביצה בעי נטילת ידיים והא התירו מפה כו', כמו שהקשו התוספות סוכה כ"ז א' ד"ה הא (ולא הונח להם בתירוץ וליטעמך כמו בחולין ק"ז א' ד"ה מאי לאו, דהא דחי לה כן). ועיין תוספות יומא ע"ט ב' ד"ה הא, והבן. ומקום הספק של רוקח [סימן שכח] אי כרש"י משום נקיות לבד היינו שהיה איסטניס ומעונג, או כתוספות, או כפירוש רש"י שבת י"ד א'. ועיין אליה רבה [ס"ק ג] וספר חמד משה [אות ג], ואין להאריך.

ד פחות מכזית. עיין מ"א. האדון ד"ל הקשה על המחבר דפחות מכזית דינו כמו פחות כביצה, דהרוקח סימן רפ"ג כתב בסדר הגדה נוטל ידיו לטיבול שני ומברך דעל כזית מצה אין צריך נטילה, דפחות מכזית אין צריך נטילה כדאמרינן בסוכה וברכות. ובסימן שכ"ח [ברוקח] כתב פחות מכביצה יטול ולא יברך. וכתב המ"א דטעות סופר הוא, וצ"ל ברוקח דעל פחות מכביצה אין צריך נטילה, דהא מצה כזית בעי. ומתריך הרוקח קושית התוספות פסחים קט"ו ב' ד"ה צריך, יע"ש. ולפי זה לפי מה שכתב בסימן שכ"ח דמספק נוטל ולא מברך, הוא הדין בפחות מכזית נוטל ולא מברך, ומה שכתוב בסוכה היינו פחות מכביצה נטלן במפה משום נקיות בעלמא, כפירוש רש"י [סוכה כו, ב ד"ה נטלו], עיין מה שכתבתי באות הקדום. ולפי זה קצת סותרין דברי הרוקח מסימן שכ"ח לסימן רפ"ג, עיין נחלת צבי [ס"ק א] שהארין. וי"ל שלא סתרי אהדדי, דבסימן רפ"ג הכי פירושו דפחות (כביצה) [מכביצה] אין צריך נטילה דווקא, כי אם מפה סגי (וסובר הרוקח כתוספות יומא ע"ט ב' ד"ה הא, דחולין אף כהן לא התירו במפה) ולא החמירו פחות מכביצה, הא כביצה בעי נטילת ידיים במים דווקא ולא מפה. וכיון דפחות מכביצה סגי במפה לא שייך לברוכי על נטילת ידיים, דוגמא לדבר מטיל מים קודם תפלה דאין מברך על נטילת ידיים לדידן הואיל ודי בנקיון עפר, עיין סימן ד' [מ"א ס"ק כה] וסימן זי"ן [סעיף א] וב"י [סימן ד ד"ה ויברך] ושאר פוסקים, הכי נמי כן. אלא דקשה א"כ בתרומה אין מברך על נטילת ידיים, ואיך תקנו בחולין ברכה. ועיין ט"ז אות ג' מה שאכתוב א"ה בזה.
ה דבר שטיבולו. עיין מ"א. אפשר הטעם מלתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן, ואפילו מוצץ תירוש ויצהר. עיין מה שכתבתי בט"ז [אות ד] ה' ו', והבן. כתב אליה רבה אות ד' האוכל פת למתק השתיה אין צריך נטילת ידיים, שו"ת רמ"א [סימן (ח) א]. וראה מסימן ר"ב [סעיף א] דאין מברך המוציא, שעיקר פוטר, יע"ש. והנה אוכל פת שלא יזיקו יין שרף, אף שטובל פת בין שרף לא הוה טיבולו במשקה, כי י"ש מי פירות הוה, ואף שנותן שמרים ומים לתוך המאל"ץ מכל מקום בתר רובו אזלינן בכל, ונתבטל במי פירות ואין מקבל טומאה. (ואפילו אי נותן טעם, י"ל חיד אוכל יטעם איוב יב, יא לא שייך בטומאה, וכהאי גוונא באיסורי הנאה, ועיין מה שכתבתי בפריי ל"ד, אין מקומו פה). ועוד, שנשתנה טעמו לגמרי. אבל הטובל פתו במע"ד הוה טיבולו במשקה, וודאי צריך נטילת ידיים. ועיין מה שאכתוב עוד מדינים אלו באות זי"ן א"ה מזה.

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נג עמוד ב

6

ואין מברכין על הנר עד שיאותו. אמר רב יהודה אמר רב לא יאותו יאותו ממש, אלא: כל שאילו עומד בקרוב ומשתמש לאורה, ואפילו ברחוק מקום. וכן אמר רב אשי: ברחוק מקום שנינו. מיתבי: היתה לו נר טמונה בחיקו או בפנס, או שראה שלהבת ולא נשתמש לאורה, או נשתמש לאורה ולא ראה שלהבת - אינו מברך עד שיראה שלהבת וישתמש לאורה; בשלמא משתמש לאורה ולא ראה שלהבת - משכחת לה דקיימא בקרן זוית, אלא ראה שלהבת ולא נשתמש לאורה היכי משכחת לה, לאו דמרחקא? - לא, כגון דעמיא ואזלא. תנו רבנן: גחלים לוחשות - מברכין עליהן, אוממות - אין מברכין עליהן. היכי דמי לוחשות? - אמר רב חסדא: כל שאילו מכניס לתוכן קיסם ודולקת מאיליה. איבעיא לה: אוממות או עוממות? - תא שמע, דאמר רב חסדא בר אבדימי: אארזים לא עממהו בגן אלהים. ורבא אמר: יאותו ממש. וכמה? אמר עולא: כדי שיכיר בין איסר לפונדיון; חזקיה אמר: כדי שיכיר בין מלוזמא של טבריא למלוזמא של צפורי. רב יהודה מברך אדבי אדא דיילא. רבא מברך אדבי גוריא בר חמא. אביי מברך אדבי בר אבוה. אמר רב יהודה אמר רב: אין מחזרין על האור כדרך שמחזרים על המצות. אמר רבי זירא: מריש הוה מהדרנא, כיון דשמענא להא דרב יהודה אמר רב - אנא נמי לא מהדרנא, אלא אי מקלע לי ממילא - מברכינא.

מי שאכל וכו'. אמר רב זביד ואיתימא רב דימי בר אבא: מחלוקת בשכח, אבל במזיד - דברי הכל יחזור למקומו ויברך. פשיטא, ושכח תנן! - מהו דתימא: הוא הדין אפילו במזיד, והאי דקתני ושכח - להודיעך כחן דבית שמאי, קמשמע לן. תניא, אמרו להם בית הלל לבית שמאי: לדבריכם, מי שאכל בראש הבירה ושכח וירד ולא ברך, יחזור לראש הבירה ויברך? - אמרו להן בית שמאי לבית הלל: לדבריכם, מי ששכח ארנקי בראש הבירה, לא יעלה ויטלנה? לכבוד עצמו הוא עולה - לכבוד שמים לא כל שכן? הנהו תרי תלמידי, חד עביד בשוגג כבית שמאי - ואשכח ארנקא דדהבא, וחד עביד במזיד כבית הלל - ואכליה אריא. רבה בר בר חנה הוה קאזל בשיירתא, אכל ואשתלי ולא בריך; אמר: היכי אעביד? אי אמינא להו אנשאי לברך - אמרו ל: בריך, כל היכא דמברכת לרחמנא מברכת. מוטב דאמינא להו אנשאי יונה דדהבא. אמר לה: אנטרו לי, דאנשאי יונה דדהבא. אזיל וברין, ואשכח יונה דדהבא, ומאי שנא יונה - דמתילי כנסת ישראל ליונה, דכתיב בכנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ, מה יונה אינה ניצולת אלא בכנפיה, אף ישראל אינן ניצולין אלא במצות. עד אימתי הוא וכו'. כמה שיעור עכול? אמר רבי יוחנן: כל זמן שאינו רעב; וריש לקיש אמר: כל זמן שיצמא מחמת אכילתו. אמר ליה רב יימר בר שלמיא למר זוטרא, ואמרי לה רב יימר בר שיזבי למר זוטרא: מי אמר ריש לקיש הכי? והאמר רב אמי אמר ריש לקיש: כמה שיעור עכול - כדי להלך ארבע מילין! - לא קשיא: כאן באכילה מרובה, כאן באכילה מועטת.

בא להם יין וכו'. למימרא, דישראל אף על גב דלא שמע כולה ברכה עונה, וכי לא שמע היכי נפיק! - אמר חייא בר רב: בשלא אכל עמהן. וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה: בשלא אכל עמהן. אמר ליה רב לחייא ברית ברין, חטוף וברין. וכן אמר רב הונא לרבה ברית: חטוף וברין. למימרא, דמברך עדיף ממאן דעני אמן, והתניא, רבי יוסי אומר: גדול העונה אמן יותר מן המברך! אמר ליה רבי נהוראי: השמים! כן הוא; תדע, שהרי גולירין יורדין ומתגרין [במלחמה] וגבורים יורדין ומנצחין. - תנאי היא, דתניא: אחד המברך ואחד העונה אמן במשמע, אלא שממהרין למברך יותר מן העונה אמן. בעי מיניה שמואל מרב: מהו לענות אמן אחר תינוקות של בית רבן? - אמר ליה: אחר הכל עונין אמן חוץ מתינוקות של בית רבן הואיל ולהתלמד עשוין. והני מילי בדלא עידן מפטרייהו, אבל בעידן מפטרייהו - עונין.

תנו רבנן: שמן מעכב את הברכה, דברי רבי זילאי; רבי זיואי אומר אינו מעכב; רבי אחא אומר: שמן טוב מעכב; רבי זוהמאי אומר: כשם שמזוהם פסול לעבודה - כך ידים מזוהמות פסולות לברכה. אמר רב נחמן בר יצחק: אנא לא זילאי ולא זיואי ולא זוהמאי ידענא, אלא מתניתא ידענא דאמר רב יהודה אמר רב, ואמרי לה במתניתא תנא: גיהתקדשתם - אלו מים ראשונים, והייתם קדשים - אלו מים אחרונים, כי קדוש - זה שמן, אני ה' אלהיכם - זו ברכה. הדרן עלך אלו דברים.

ערוך השולחן אורח חיים סימן קנח

7

סעיף א

חכמים תקנו ליטול הידים במים כשרוצה לאכול לחם כדתנן בחגיגה [י"ז:]: נוטלין לידיים לחולין ולמעשר ולתרומה ומפרש בגמ' לחולין באכילה ולתרומה אף בנגיעה משום דסתם ידים הוי שניות לטומאה ושני עושה שלישי בתרומה וגזרו על אכילה דחולין משום סרך תרומה [חולין ק"ו]. דאם לא ירגילו ליטול ידים בחולין אתו למיסרך גם בתרומה לבלי ליטול ידים ולא החמירו בנגיעה דחולין דדיינו אם נרגיל עצמינו באכילה דחולין ואע"ג דאין לנו תרומה בזממיה' מ"מ מהרה יבנה בהמ"ק ויהיה לנו תרומה ונדע ליהרהר בה [לבוש]:

סעיף ב

והאמת דלאו מטעם זה בלבד גזרו אלא דדרשינן זה מקרא [ויקרא כ, ז] דוהתקדשתם אלו מים ראשונים [ברכות ס"ח] ועניין הקדושה הוא כדאמרינן בסוטה [ד':] כל האוכל פת בלא ניגוב ידים כאלו אוכל לחם טמא שנאמר [יחזקאל ד, יג] ויאמר ה' ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא וגו' דבלא ניגוב ידים הידים מאוסים ודבר מאוס הוי כטומאה כדכתיב ככה וגו' אלמא דדבר מיאוס קרוי טומאה [רש"י] וזהו עניין הקדושה ההיפך מטומאה דכך רצון הקב"ה שנתנהג בנקיות ובקדושה וטהרה דנקיות מביא לידי טהרה וטהרה מביא לידי פרישות וקדושה ואע"ג דאמרו זה לעניין ניגוב הידים מ"מ פשיטא שלעיקר נטילה וודאי הוי כלחם טמא ידיים עסקניות הן ועוד יש לנט"י סמך מן התורה מקרא דוידיו לא שטף במים כדאיתא בחולין שם [ובזה מובן מ"ש שם נט"י משום סרך תרומה ועוד משום מצוה לשמוע דברי חכמים ופי' התוס' משום נקיות ע"ש ואינו מובן כלל ולפמ"ש א"ש דדברי חכמים הם בברכות מוהתקדשתם וי"ל גם כוונת התוס' כן וד"ק]:

סעיף ג

וצריך ליהרהר מאד בנט"י וכל המזלזל בנט"י בא לידי עניות [שבת ס"ב]: ונעקר מן העולם [סוטה ד':] ובמס' עדיות פ"ה [מ"ו] תנן שהיה אחד שפקפק בנט"י וקללוהו ומת בקללתו וכל העובר על דברי חכמים חייב מיתה ולא הטילו חיוב נט"י אלא על פת שמברכין עליו המוציא אפילו אינו יודע להם שום טומאה ומברך אשר קדשנו וכו' על נט"י דכיון דחכמים תקנו זה שייך לומר וצונו מקרא דלא תסור וגם אשר קדשנו שייך לומר כיון דסמכו זה אקרא דוהתקדשתם אבל לפת שאין מברכין עליו המוציא כגון לחמניות או פת הבאה בכיסנין והם מיני גלוסקאות ורקיקין שמברכין עליהם מזונות א"צ נט"י ואם קבע סעודתו עליהם דמברך המוציא צריך נט"י בברכה ויש שמסתפקים בזה ואין בזה שום ספק וכל"כ הרשב"א בתורת הבית וכן מבואר מלשון הרמב"ם רפ"ו דברכות שכתב כל האוכל פת שמברך עליו המוציא צריך נט"י וכן הסכימו מפרשי הש"ע [ט"ז ומג"א סק"ב] וכן יש להורות ליטול ידיו ובברכה ולמה לא תקנו באלו מפני שלא תקנו אלא על אכילה של קביעות שיש בזה המוציא וברהמ"ז וניכרת הקדושה אבל לא במה שברכתו מזונות שהאכילה היא דרך עראי והברכה האחרונה קצרה ואין הקדושה ניכרת בזה כל כך ולכן גם על פחות מכזית א"צ נט"י מפני שאין בזה ברהמ"ז ויש מי שאומר שגם על פחות מכביצה פת א"צ נט"י מטעם דכל טומאת אוכלין הוי בכביצה ולכן יטול ידיו ולא יברך אבל רוב רבותינו לא ס"ל כן דכיון דחייב בברהמ"ז ובהמוציא לא פלוג רבנן ויטול ידיו ויברך [כ"מ במג"א סק"ג] אבל י"א דזהו רק בתרומה [הגר"א סק"ו] וספק ברכות להקל ויש מי שרוצה לומר שגם בפחות מכזית יטול בלא ברכה [א"ר סק"ד] כיון דצריך לברך המוציא וכמדומה שהעולם לא תפסו כן ועל פחות מכזית אין נט"י [וכמ"ש המג"א סק"ד דכל סעי' ג' בש"ע הוא מנוסחא מוטעת ואין חולק בזה]:

סעיף ד

אמרינן בפסחים [קט"ו]. כל שטיבולו במשקה צריך נט"י ויש שפירשו הטעם דכמו דבפת גזרו משום סרך תרומה דשני עושה שלישי בתרומה ובמשקין קי"ל דכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחלה אפילו בחולין וא"כ כשלא יטול ידיו יטמאו הידים להמשקין להיות תחלה והמשקין יטמאו להאוכל דראשון עושה שני בחולין [תרי"ג בברכות פ"ח] ולפ"ז צריך ברכה כמו בפת אבל התוס' כתבו בפסחים שם דנטילה זו אינה משום קדושה ונקיות כבפת אלא משום שלא יטמא המשקין ויהא אסור לשתותן ולפסול גופו וכו' ולפי זה נראה דאין לברך על אותה נטילה כיון דליכא הכא מצוה לשמוע דברי חכמים וכו' ע"ל כלומר דבאמת משום טומאה וטהרה לא שייך אצלינו דאטו אגן נזהרין מטומאה ועיקר חיוב דנט"י הוא מוהתקדשתם וזה אינו אלא בפת באכילה קבועה כמ"ש וטעמא דסרך תרומה הוא טעם נוסף וכיון דבזה לא שייך הך דוהתקדשתם לא שייך ברכה וכמה וכמה מראשונים הסוברים כן ולדיעה זו אין חיוב כלל בזמן הזה ליטול ידיו לטיבולו במשקה וזה אינו רק בזמן הקדמון שאכלו בטהרה וכל"כ להדיא הטור לקמן בסי' תע"ג בשם הר"ם מרוטנבורג ומטעם זה מקילים האינדא בזה [והלבוש כתב לדיעה זו דאינה אלא משום נקיות ודבריו תמוהים דלהדיא כתבו התוס' דלאו משום נקיות וכמ"ש הטור בסי' תע"ג דהאינדא ליכא דין זה ע"ש ודברי רבינו ירוחם שבב"י אטעיייה להלבוש שכתב וי"מ שאינו אלא משום נקיות ע"ש וטעות הדפוס הוא וכצ"ל שאינו משום נקיות וידוע שספרי הרבינו ירוחם מליאים טעות ובהגהות הלבוש הדברים כתקונם ע"ש וגם בט"ז סק"ו יש טעות זה דרבינו ירוחם]:

סעיף ה

כשחייבו ליטול בטיבולו במשקה אפילו אין ידיו נוגעות במקום המשקה דחיישינן שמא יגעו ואפילו אינו מטבל רק ראש הירק או ראש הפירי ועל כל מין טיבול במשקה יטול בלא ברכה מפני חילוקי הדיעות שנתבארו ויש מן הגדולים שהאריכו לבאר דהעיקר כדיעה ראשונה שזהו דעת הגאונים והרמב"ם וצריך לברך [הגר"א סק"ב] ואין המנהג כן דגם אותם הנזהרים בטיבולו במשקה מ"מ מעולם לא שמענו שיברכו ענט"י וספק ברכות להקל ומה גם בדבר שרוב העולם אין נזהרין בזה כלל: